

Yttrande över betänkandet "En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner"

Ert dnr. Ju2022/00396

Tingsrätten tillstyrker i huvudsak utredningens förslag. Tingsrätten har vissa synpunkter i den del som avser ett förstärkt straffrättsligt skydd för utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner. Utredningens övriga delar har tingsrätten inga synpunkter på.

Ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner

Tingsrätten har ingen invändning mot utredningens bedömning att ett förstärkt straffrättsligt skydd bör åstadkommas genom införandet av nya brott. Tingsrättens synpunkter avser hur brotten har benämnts, hur urvalet av samhällsnyttiga funktioner har gjorts och hur de samhällsnyttiga funktionerna har definierats.

Brottens benämningar

Brottsbenämningar bör vara korta och informativa. De föreslagna benämningarna är långa och ger inte på ett tydligt sätt uttryck för brottens närmare innebörd. Benämningarna kan också vara missvisande på det sättet att de för tanken till gärningar som inte omfattas av de nya bestämmelserna utan i stället bestraffas som våld, hot eller förgripelse mot tjänsteman. Tingsrätten anser att andra och mer konkreta brottsbenämningar bör övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Det vore enligt tingsrätten lämpligt om de yrkeskategorier som omfattades av förslaget lyftes in i brottsbenämningarna. På så sätt blir

benämningarna tydligare och en ökad överensstämmelse uppnås med bestämmelserna om våld, hot och förgripelse mot tjänsteman. Exempelvis förmedlar benämningen *våld mot räddningstjänstpersonal* på ett mer konkret sätt vilken typ av gärningar brottet avser.

Urvalet av samhällsnyttiga funktioner

Utredningens förslag innebär att ett urval måste göras av vilka samhällsnyttiga funktioner som ska ges ett förstärkt straffrättsligt skydd. Tingsrätten har ingen invändning mot att urvalet tar sin utgångspunkt i yrkesgrupper som bl.a. har till uppgift att hjälpa andra och som är särskilt utsatta för hot och våld. Enligt tingsrätten finns det dock vissa brister i hur urvalet har gjorts.

Enligt Blåljusutredningen var det varken möjligt eller lämpligt att avgränsa ett förstärkt straffrättsligt skydd till vissa utpekade verksamheter eller yrkesgrupper. Utredningen anförde att det ur rättvisesynpunkt skulle framstå som otillfredsställande om ett förstärkt skydd skulle avgränsas till viss verksamhet samtidigt som annan verksamhet med samma behov av skydd lämnades utanför (se SOU 2018:2 s. 151 f.). Enligt tingsrätten har dessa aspekter inte i tillräcklig utsträckning beaktats i betänkandet. T.ex. framgår det av utredningens underlag att parkeringsvakter och brevbärare är utsatta för våld och hot (se SOU 2018:2 s. 103 och det remitterade betänkandet s. 199). Dessa yrkesgrupper lämnas dock utan närmare motivering utanför utredningens förslag. Det bör enligt tingsrätten tydligare motiveras varför vissa samhällsnyttiga funktioner inte ska omfattas av det förstärkta straffrättsliga skyddet.

I fråga om *utbildningspersonal inom skolväsendet* konstaterar tingsrätten att skolväsendet inte omfattar universitets- och högskolepersonal. Tingsrätten kan inte se att personal inom dessa verksamheter skulle vara i mindre behov av straffrättsligt skydd än den personal som omfattas av utredningsförslaget.

I övrigt har tingsrätten inga synpunkter på det urval av samhällsnyttiga funktioner som utredningen har gjort.

Definitionerna av samhällsnyttiga funktioner

I fråga om *hälso- och sjukvårdspersonal, räddningstjänstpersonal* och *utbildningspersonal inom skolväsendet* har tingsrätten inga synpunkter på hur den skyddade personkretsen definierats. I fråga om *personal inom socialtjänsten* har tingsrätten däremot följande synpunkter.

Enligt utredningen omfattar *personal inom socialtjänsten* all personal i verksamheter som bedrivs med stöd av socialtjänstlagen och vissa andra författningar. Tingsrätten anser att det är mycket svårt att överblicka vilka verksamheter som avses. Dessutom framgår det att även annan verksamhet än den som bedrivs med stöd av de angivna författningarna omfattas. I författningskommentaren anges att ”annan verksamhet” som handhas av Statens Institutionsstyrelse omfattas av bestämmelsen. Vilken verksamhet detta skulle vara framgår inte.

Oklarheten i fråga om vilka verksamheter som omfattas innebär att den föreslagna bestämmelsen blir svår att tillämpa. Dessutom kan det ifrågasättas om förslaget i denna del lever upp till de krav på förutsebarhet och precision som gäller för lagtext på straffrättens område. Den som vill få klart för sig vilka gärningar som den föreslagna bestämmelsen kriminaliserar måste både studera förarbetena och känna till vilka verksamheter som bedrivs med stöd av de angivna författningarna. Enligt tingsrättens uppfattning är detta svårt att förena med den straffrättsliga legalitetsprincipen.

Den breda definitionen av *personal inom socialtjänsten* riskerar också att innebära att svårförklarliga skillnader uppstår mellan olika samhällsnyttiga verksamheter. Det står t.ex. klart att lokalvårdare och liknande personal på sjukhus inte omfattas av definitionen *hälso- och sjukvårdspersonal* enligt punkt 1 i förslaget (se s. 392 i betänkandet). Såvitt framgår av utredningen omfattas emellertid denna typ av personal av begreppet *personal inom socialtjänsten*. Det är svårt att förstå varför den som t.ex. arbetar med lokalvård på ett kommunalt stödboende ska ges ett förstärkt straffrättsligt skydd, medan den som har motsvarande arbetsuppgifter på ett sjukhus lämnas utanför.

Vad som avses med *personal inom socialtjänsten* bör av dessa skäl definieras tydligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Tingsrätten ställer sig tveksam till om den föreslagna bestämmelsen med utredningens definition kan läggas till grund för lagstiftning.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Utredningen bedömer att förslagen kan öka anmälningsbenägenheten hos de aktuella yrkesgrupperna och att detta kan medföra vissa kostnadsökningar för bl.a. de allmänna domstolarna. Enligt utredningen är de förväntade kostnadsökningarna inte sådana att det finns skäl att se över de berörda myndigheternas anslag. Med beaktande av att ett mycket stort antal personer arbetar inom de berörda yrkesgrupperna anser dock tingsrätten att de ekonomiska konsekvenserna för rättsväsendet bör övervägas närmare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

I handläggningen av ärendet har chefsrådmannen Agneta Kornstrand, den administrative direktören Szilárd Rado och stabschefen Karin Påle-Bartes deltagit. Föredragande har varit tingsfiskalen Sebastian Jungstedt.

Agneta Kornstrand

Sebastian Jungstedt